

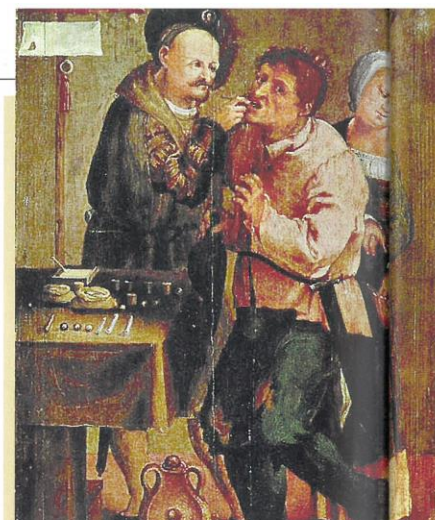
FENOMÉN | LIDSKÉ TĚLO

2500 př. n. l.

Právě z této doby byl v hrobě u pyramid v Gíze spatřen vůbec první důkaz mechanického zásahu do úst pacienta, když se u jednoho z těl našly dva moláry (stoličky savců), vzájemně spojené zlatým drátkem. Někteří odborníci tuto teorii nepodporují a spíše upřednostňují verzi, že byl zákrok posmrtnou

úpravou mumifikátora, jehož práce s počátky zubní protetiky nikterak nesouvisela. Obdobné nálezy byly v oblasti Gízy uskutečněny hned několikrát, ale vždy přinášely dohady, zda šlo spíše o posmrtnou ozdobu, nebo o skutečnou snahu ulevit pacientovi. Zubní protézy v Egyptě zůstávají spornou otázkou. Proti nim hovoří i fakt, že se nenalézají u faraonů.

1600

Francouz Jacques Guilleman poukázal na nevzhledné žloutnutí a silný zápach využívaných protéz, jež byly toho času vyráběny z hroších zubů, slonoviny a podobných materiálů. Hlavní příčinou těchto nepříjemností byl prostý rozklad zbytků potravy, slin, krve a dalších látek nacházejících se v ústech, což vynálezce přimělo k výrobě speciální minerální pasty s obsahem bílého vosku, mastixu, drcených korálů, drcených perel a dalších látek. Ta dobře posloužila k výrobě umělých zubů, které neměly tendenci tak rychle vykazovat známky opotřebení.

1937

Krátce před druhou světovou válkou vyvinul zubař E. B. Kelly zinkoxid-eugenolovou otiskovací hmotu. Novinka, která způsobem tuhnutí a stavem, v němž se vyjímala z úst, spadala do skupiny chemoplastických rigidních hmot, byla zcela ideální k otiskům bezzubého protézního lože. Postupem času byla několikrát vylepšena, přičemž ji dnes známe jako dvousložkovou hmotu, která bývá využívána ve formě dvou past. Základem jedné je oxid zinečnatý, druhé eugenol. Prášek oxidu zinečnatého se upraví do pasty pomocí olejů, tekutý hřebíčkový olej pomocí kalafuny. Správnou hustotu a plasticitu

obou upravují plniva, příp. vosky, rychlost tuhnutí pak urychlovače, např. chlorid hořečnatý. Po smíchání obou past proběhne reakce, jejímž výsledkem je eugenolát zinečnatý, krystalizující v dlouhých jehlicích, stmelujících ostatní složky pasty.

Zuby

NOVÁ RUBRIKA

a zubní protetika:

Trnitá cesta k bezchybnému úsměvu

Námořník Kolumbovy posádky Rodrigo de Jérez se stal pravděpodobně prvním doloženým evropským kuřákem, čímž zasel semínko kazu do západní civilizace. O 500 let později vědci přijdou nato, že **kazivost zubů má souvislost kromě sladkého s dalšími dvěma okolnostmi: stresem a právě kouřením**. Krabíčka denně = každých 10 let o dva zuby méně.

1728

Zubní kazy, bojte se! Toho roku spatřila světlo světa vůbec první ruční zubní vrtačka uznávaného francouzského chirurga Pierra Faucharda (ve výřezu). Jeho vynález tvořila struna natažená přes válec poháněný rukou. Pochopitelně nedosahovala vysokých rychlostí, a vystavovala tak pacienty značnému utrpení, které se s dnešními zážitky ze zubních ordinací vůbec nedá srovnávat. Chvíle mučení se zubní vrtačkou ovšem nebyly jediným příspěvkem doktora Faucharda zubnímu odvětví. Byl to on, kdo dal na počátku 18. století podnět ke vzniku stomatology jako samostatného oboru a kdo jako jeden z prvních detailně popsal parodontózu.

ILUSTRACE: WELLCOME COLLECTION A OHSU

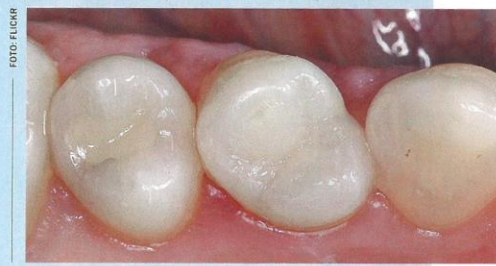

1962

Další důležitý mezník ve vývoji zubních výplní nastal roku 1962 a nejvíce ze všeho byl odpovědí na vleklé spory ohledně zdravotní (ne)závadnosti amalgámu. Některé lékaře dráždila přítomnost jedovaté rtuti v těchto plombách, což je přimělo hledat méně kontroverzní a třeba i vzhledově přijatelnější alternativu. To se nakonec podařilo americkému zubaři

Bowedu Radaru Loopovi, jehož nová hmota nepodléhala dějům v ústní dutině, a také z estetického hlediska byla velmi podobná zubu. Tyto

výplně jsou dosud využívány pod označením kompozitní a tvořeny jsou směsí pryskyřice, kyseliny methylakrylové a křemičitého prášku.

1484

První důkazy o využívání trvalejších zubních výplní sahají až do roku 1484. Italský profesor Giovanni d'Arco-li tehdy smetl

se stolu neodolné trendy v podobě směsí z korku, vosku či pryskyřice a namísto nich použil zlato. To své poslání plnilo na jedničku, jenže bylo pochopitel-

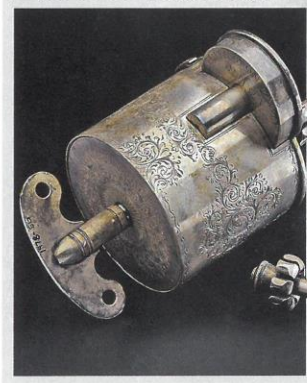
ně příliš drahé, a tudíž těžko dostupné. Odborníci proto museli začít pátrat po levnějších alternativách. Nejviditelnější výsledky přišly z Francie, kde si

nejprve pohrávali se směsí staniolu a olova, aby posléze přešli na výplň ze slitiny stříbra a rtuti, kterou vytvořil zubař August Tavenu.

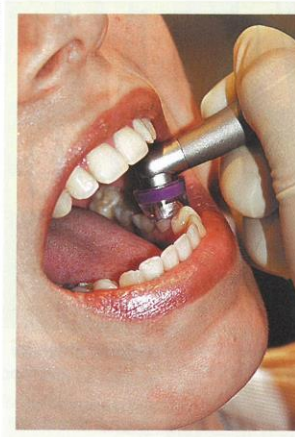
1853

Americký dentista a osobní zubař

amerického prezidenta George Washingtona do jisté míry navázal na vynález francouzského kolegy, když roku 1790 vytvořil vylepšenou zubní vrtačku, kterou rozpohyboval za pomoci matčina šlapacího kolovrátku. Vynález vsutku unikátní, avšak nijak zvlášť úspěšný. Podobně nepochodil ani o pár let později skotský technik James Nasmyth, který mohutnou vrtačku rozpohyboval parou. A tak bylo potřeba počkat do roku 1853, kdy oba muže zastínil Angličan George Harrington s prvním plně funkčním prototypem mechanické vrtačky, poháněné hodinovým strojkem.

FOTO: LIFEPR

21. století

Moderních stomatologických technologií existuje nepřeberné množství, a tak pojďme zmínit alespoň jednu z těch nejzajímavějších – technologii HealOzone, která dokáže ošetřit zubní kaz zcela bezbolestně a bez nutnosti vrtání. Technologie toho docílí tak, že okolo postiženého místa vytvoří vakuum, do kterého se pak vhání ozon. Ten během několika desítek vteřin zubní kaz deaktivuje a řízená remineralizace následně obnoví strukturu zubu. V současné době je počet pracovišť s touto výbavou poměrně nízký, ale situace se postupně zlepšuje. ■

PRIPRAVIL JAN MARTINEC